

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

91. An si quis mandaret occidi Titium, Sempronius occiditur, quia creditur esse Titium. teneatur ad restitutionem? Et quid in hoc casu circa irregularitatem? Et an icurrat irregularitatem mandans, ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

Notandum
est in princ.
pio, & in aliis
§§. eorum
annotatio-
num.

nem obligatur, nisi ex officio furtum impedire debeat,
vel nisi res accepta sit pars furti.

RESOL. XC.

An mandans debeat restituere damna, qua mandatarius
inuit ultra mandatum suum?

Et an mandans vulnerari hominem, & prohibens ne oc-
cidat, si cum mandatarius occiderit, mandans ordina-
ria pena teneatur? Ex part. 8. tractat. 7. & Misc.
Ref. 37.

§. 1. **A**ffirmatiue respondet Sayr. in *Clauis regia*,
lib. 10. tract. 2. c. 7. n. 5. Ego tamen negatiue
sententia adhaereo, quam nouissime tuetur P. Dicastil-
lus *de inst. lib. 2. tract. 2. disp. 4. dub. 4. n. 54*. Dico igitur
mandantem non teneri restituere damna, quae intulit
mandatarius excedendo fines mandati, quando in
ipsum potestatis est seruare terminos mandati.

2. Sed hic obiter querendum est, an mandans hominem
vulnerari, & prohibens ne occidat, si cum
mandatarius occiderit, mandans ordinaria pena tenea-
tur. Et affirmatiue respondet Menochius *lib. 2. de ar-
bitr. cent. 4. cap. 452. n. 2*. Volzius in *comment. ad leg.
Cornel. de sicar. c. 6. n. 8*. Iulius Clarus in *pract. §. fin.
9. §. n. 5*. Gomez *tom. 3. var. resol. cap. 3. n. 18*. & alij.
Ego verò contrariam sententiam teneo: nam quicum-
que vitium occidendi animum non habuit, pena homici-
dij non est afficiendus, l. 1. in princ. ibi, *hominis occi-
dendi causa*, & §. Diuus. 3. ff. ad l. Cornel. de sicar. l. is, qui
cum telo 7. C. eod. in proposito autem mandator non
habuit animum, & voluntatem directam occidendi,
Etenim dum occisionem diserte prohibuit, mandasse
intelligitur vulnus leue infligi, non lethale; non in ca-
pite, sed in aliqua corporis parte, mortis periculo mi-
nus obnoxia: non gladio ad necandum accommodato,
sed alio quopiam instrumento. Deinde si tali mandanti
ordinaria pena esset infligenda, id non aliam fieret ob
causam, nisi quia cogitare debuerat, ex vulnere quod
infligendum mandari, mortem sequi potuisse, vt tra-
ditur in *cap. vlt. de homicid. in 6*. Atqui hanc non suf-
ficientem esse causam, vt ille homicidij pena teneatur,
inde patet, quod non in dolo fuit, sed in culpa tantum;
quae nequaquam sufficit, vt pena legis Corneliae or-
dinariae locus relinquatur, in *lego 7. ff. ad l. Cornel. de
sicar. l. eum, qui §. C. eod.* Tum etiam huc facit l. 3. §. ad-
iectio 2. vers. sed ex S. C. ff. d. tit. dum ibi scriptum ex-
tat, iussam fuisse relegari eum, quae non quidem malo
animo, sed malo exemplo medicamentum ad concep-
tionem dederat, ex quo ea, quae acceperat, decesserit.
Hoc pronunciatum nostrum confirmant vtriusque iu-
ris textus, quibus disponitur, voluntatem, & propo-
situm delinquentis distinguere maleficia, l. qui iniuria
53. in princ. & l. verum est 39. ibi, nec etiam factum
queritur, sed causa faciendi. ff. de furt. l. furtum 37. in
princi. ff. de usurp. & vsucap. cap. cum voluntate 54. in
princi. extr. de sentent. excommunic. Et licet verum sit,
protestationem facto repugnantem non iuuare prote-
stantem. c. cum M. Ferrarieris 9. & ibi Felin. extr. de
constit. Bart. Alber. de Rosate, & communiter DD. in
l. si quis extraneus 21. in princ. ff. de acquir. vel omitt.
hared. Borchart. de feud. c. 3. n. 29. & ostensum sup. in
§. 1. tit. de iniur. num. 78. id tamen tantum procedit,
quando protestatio ordinatur ad tollendum factum,
cum facta pro infectis haberi nequeant, l. in bello 12. §.
facti 2. ff. de captiv. & postlimin. reuers. Nouell. 97. c. 1.
vers. quod enim factum est, &c. non autem si ad tollen-
dam mentem ordinetur, cum enim protestatio bene
operatur, iuxta Jacob. Butrigar. Speculatorem, & alios,
quos citat, & sequitur Mynsinger. cent. 3. obseru. 74. n.
11. & Beloldus *constit. 18. n. 26. & seqq. pag. 20. vol. 2.*

Quemadmodum enim sese habent verba, ita praesenti-
tur ipse animus, secundum Bald. in l. si non conuicti 11.
C. de iniur. & Schneidevvin. in §. fin. n. 3. sup. eod. tit.
fermo quippe quasi potior quidam, seu character ani-
mi, & manus mentis perhibetur, Iul. Caesar. Scilicet
lib. 1. poetic. cap. 1. & de subtili. exercitia. 236. Accedit
denique textus in *leg. item Mela 11. §. Celsus scribit 3.
& leg. huic scriptura 15. §. 1. ff. ad leg. Aquil. Praxi lo-
co, post Celsum, Vlpianus: si alius ita mortifero vulne-
re percussit, alius postea examinaverit, priorem qui-
dem non teneri quasi occiderit, sed quasi vulnera-
rit, quia ex alio vulnere perit, posteriorem teneri, quia
occidit. Altero loco idem Vlpianus: Si, inquit, seruus
vulneratus mortiferè, postea alio icu manuum per-
rierit, de occiso agi non posse, sed quasi de vulnera-
to. Ex quibus omnibus merito concluditur, quod in
proposito non mandans, sed mandatarius, qui fines
mandati excessit, pena ordinaria teneatur, argum. l.
crimen 26. ibi, vnusquisque ex suo admissio facti libe-
ritur, ff. de penis, & l. sancimus 22. C. eod. Ergo, &c.
Et hanc sententiam tenet Hunnius *lib. 3. var. resolu-
tur. civil. tract. 7. p. 4. quest. 5*. Fachinuz *lib. 1. conser-
tur. cap. 56*. Boccr. *tract. de Homicidio, lib. 1. cap. 3. n. 7.
& seq.**

RESOL. XCI.

An si quis mandaret occidi Titium, & Sempronius occi-
ditur, quia creditur esse Titium, teneatur ad restituendum?

Et quid in hoc casu circa irregularitatem mandans, vel
consulens Petro, vt Ioannem occidat, si inde Petrus
occisus est?

Et asseritur, quod si quis intendat occidere, aut enomi-
ter percutere aliquem Clericum determinatum, &
casu errans alium etiam Clericum percutat, vel
occiderit, illa occiso vel percusso enormis non erit
referuata. Ex part. 11. tractat. 6. & Miscel. 6.
Ref. 19.

§. 1. **N**egatiue sententia videtur adhaerere Mag-
ister Serra *tom. 2. in 2. D. Thome quest. 2. n. 27.
dub. 1.* vbi sic asserit: Si quaeras, an quando quis iussit
occidi Petrum, & mandatarius occidit Ioannem exi-
mans esse Petrum, teneatur mandans restituere? Re-
spondent, quidam teneri; quia sufficit mortem fuisse le-
quutam immediate ex imperio, & per accidens est,
quod ille vel alter occidatur. Sed hoc difficultate non
caret; nam videtur mortem Ioannis non fuisse imme-
diate sequutam ex imperio mandantis, sed ex errore
mandatarij. Deinde mors Ioannis omnino inuoluntaria
fuisse iubenti Petro occidi, maxime si Ioannes es-
set eius amicus, aut Pater, vel certe Sacerdos, aut Rex:
Denique cum non teneretur restituere damna, quae le-
quata fuerunt ex morte Ioannis, si esset Rex. Ita
Serra.

2. Sed ego puto in tali casu adesse obligationem re-
stitutionis. Probatur primò ex *leg. eum, qui innocens
§. si iniuria, de iniuriis*. Secundo, quia haec actio est ini-
iusta contra hunc hominem Petrum, licet falsò iusti-
metur Ioannes. Tertio, à simili, quia qui conbueret
domum Petri, putans esse Ioannis, teneretur restituere:
ergo qui è medio tollit vitam Petri putans esse Ioan-
nem. Quarto, quia si percutiat Petrum Clericum, quem
putabat esse Ioannem Clericum, & iniustus, & facile-
putabat esse Ioannem Clericum, & iniustus, & facile-
gus est, & excommunicatus: ergo etiam qui percutit
Ioannem, quem putabat esse Petrum, teneatur ad resti-
tutionem. Non est autem eadem ratio quantum ad ex-
communicationem de percutiente Clericum, quem
probabili saltem ignorantia putabat esse laicum, in eo-
caim casu non incurrit excommunicationem, quia non

ratione ignorantia non fertur eius animus in occisionem Clerici, sed tantum laici. In nostro casu utrobique fertur in occisionem hominis huius, etiamsi per errorem putet esse alium. Ita Couarr. 1. par. capitis, Alma mar. et §. 10 n. 15. Gom. 3. var. c. 3. n. 14. Suarez de cens. disp. 45. sect. 6. n. 18. Molina 1. disp. 30. c. 35. Sanch. lib. 3. de matr. disp. 32. n. 27. Iulius Clar. homicidium verum dicitur etiam quibus adde Rebellium de oblig. inst. lib. 3. q. 11. n. 13. qui tamen putat in tali casu homicidam ad minorem restitutionem in foro conscientia obligandum esse. Vide etiam Dicastill. de inst. lib. 2. tit. 2. disp. 7. dub. 8. n. 107. & 108. & quod dictum est de excommunicatione, Rebellas optime putat dicendum esse de irregularitate, sed in alio casu, videlicet, an irregularitatem incurras consulens, vel mandans Petro ut Ioannem occidat, si inde Petrus occisus est. Et quidem te non incurere irregularitatem ex homicidio voluntario certum est, postquam quod non habueris expressam voluntatem, ut Petrus in ea occasione constitutus occideretur. Ut advertit Suarez disp. 44. sect. 3. num. 17. Coninch disp. 19. dub. 7. n. 66. Sed an incurras irregularitatem ex homicidio casuali, non est ita constans apud Doctores. Et questio procedit casu quo probabiliter suspiceris Petrum gravi periculo suae occisionis exponi. Negat Valquez 1. 2. disp. 200. n. 45. Henriquez lib. 14. c. 16 Gaspar Hurtado, disp. 2. de irreg. diff. 6. n. 22. eo quod tuum consilium, seu mandatum non dirigitur ad occisionem Petri, sed ad occisionem Pauli, neque tu consulis, aut mandas Petro, ut seipsum occidat, aut ab alio occidatur. Ergo irregularitas statuta à iure aduersus consulentem, & mandantem homicidium te ligare non potest. Scio contrarium docere communem sententiam teste Nauarros, c. 27. n. 233. Suarez disp. 44. sect. 3. n. 18. Coninch disp. 18. dub. 8. n. 47. Auila 7. part. disp. 6. sect. 2. dub. 5. concl. 4. & aliis. Quia negari non potest te causam voluntariam fuisse tuo consilio, ut Petrus in eo periculo constitueretur & occideretur à Ioanne; ergo irregularis es non quatenus formaliter consulis, aut mandas homicidium, sed quatenus homicidij causa fuiti tuo mandato, & consilio.

3. Sed opinio negatiua est satis probabilis. Et quidem irregularitas est iudiciali iure ob mandatum, aut consilium, quo quis imperat, aut consulit alicui, ut sibi manus violentas afferat, aut alteri, quod in praesenti casu non accedit, sed oppositum, nam nec dominus est auctor ei, quem seruus suus aggreditur, ut eum perimat, nec seruo ipsi seipsum ut perdat, nam vere causam non apponit, ex se ordinatam ad homicidium nec independentem à voluntate aliena, quod tamen esset necessarium; ut seipsum diceretur occidere. Deinde non est dominus directe necis illata seruo suo, vel inferens eam causa, nam ei non est pro fine proposita, sed Ioannis, à quo ille est victus. Non indirecta in causa, nempe in consilio, aut mandato; nam cum dominus seruum suum nesciret viribus Ioanni esse imparem, ei venire in mentem non potuit, quod in iis penis adhaeresceret quas per illum de Ioanne repeti mandabat. Baunys in theol. mor. tom. 2. tit. 1. q. 33. putat in tali casu debere ab Episcopo reum dispensationem postulare, & Episcopum posse dispensare. Sed ego puto probabiliter dispensatione non egere.

4. Et tandem hic obiter pro curiosis assero, quod si quis intendat occidere, aut enormiter percutere aliquem Clericum determinatum, v.g. Ioannem, & casu errans percutit Petrum etiam Clericum, illa percussio non erit referuata, quia hic & nunc prout exercetur contra Petrum, non est voluntaria, proinde in ordine ad Petrum non erit mortaliter peccaminosa (suppono sufficientem diligentiam adhibitam fuisse ne Petrus laedatur) & licet sit mortalis, quatenus procedit ex parua voluntate percutiendi Ioannem, tamen cum effectu non fuit laesa respectu Ioannis. Ita Castus Palaus, tom. 1. tit. 2. disp. 1. punct. 17. n. 3. Suarez de cens. disp. 22. sect. 1. n. 54. Sanchez lib. 9. de matr. disp. 32. n. 27. Bonacina de cens. disp. 1. q. 2. punct. 1. n. 20. contra Couarruiam, & alios; proinde probabiliter secundum hos Doctores aio, talem hominem ita percutientem non incurere excommunicationem, & per consequens percussorem illam non esse referuatam. Et haec omnia docet etiam Bardi in selectis lib. 6. qu. 7. n. 3.

Sup. hoc in tom. 5. tit. 1. ref. 16. §. vlt. post medium, à versu contra verbum & in alio §. eius annot.

In indice primo huius Tom. 8. lege Apendicem ad hunc Tract. 5. ubi inuenies alias plures Diffic. mistas, & dispersas per alios Tom. Tract. & Res. quae simul pertinent ad hunc Tract. 5. de Homicidio, & Mutilatione.

TRACTATUS SEXTVS DE ALIQVIBVS CASIBVS CIRCA MATERIAM LVXVRIÆ.

RESOLVTIO PRIMA. An fornicatio sit intrinsecè mala, vel tantum mala quia prohibita? Et reprobatu opinio asserens fornicationem simplicem iure naturae, seclusa prohibitione diuina. Non mecha-beris, esse malam, non tamen habere malitiam, & inordinationem mortalem, sed venialem, mortalem vero habere ex solo iure diuino. Et notatur tamen pro praxi supradicta difficultatis posse dari ignorantiam inuincibilem de simplici fornicatione, saltem apud certas gentes desitutas Doctoreibus & scientia rerum moralium. Et quid de surdis, & mutis à natiuitate inter Christia- Tom. VIII.

nos ignorantibus fornicationem esse illicitam, & si qua tamen persona amens, & puella vim patiens fornicationis actum committerent, an peccent? Idem, quod dictum est supra de fornicatione, dicendum est etiam de pollutione. Ex part. 9. tract. 9. & Misc. 4. Ref. 60. alias 59.

§. 1. **N**ON esse intrinsecè malam, docet nouissimè Ioannes Caramuel in Theolog. Moral. libr. 3. numer. 1600. ubi sic ait: Si Deus fornicationem non interdixisset, non esset mala, nec peccatum. Et vt puto euidenter ostendam, quia si duorum solutorum commixtio secundum se peccaminosa est, vel quia naturaliter mala ipsis, vel quia

Sup. hoc supra in tr. 17 Ref. 30. §. 6. perum, prope finem.